

SANDRA KÖNINGS:

‘Verhaal lelie geweldig, maar

Met zo'n 4.000 ha is de lelie nog altijd bolgewas nummer 2. Binnen de sector heeft iedereen wel een mening over wat een goeie lelie is. Maar hoe kijkt een trendanaliste daar nu naar? Tijdens de jaarlijkse Leliedag van ROL en de KAVB-productgroep Lelie hield trendanaliste Sandra Könings de vele aanwezigen een spiegel voor.

Volgens Sandra Könings heeft de lelie de tijdgeest mee. "Er zijn veel emotionele waarden bij de lelie te vinden, en juist vrouwen laten zich door emotie leiden."

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto's: René Faas

Het is een succesformule die werkt. Voor de vierde keer organiseerden de KAVB-productgroep Lelie samen met het Regionaal Onderzoek Lelie (ROL) de jaarlijkse Leliedag in Emmeloord, die dit jaar op 9 februari plaatsvond. Ruim 150 man kwam er op af, en werd geïnformeerd over van alles wat gaande is in hun lelieteelt. Naast een plenair deel met daarin onder meer een presentatie van trendanaliste Sandra Könings konden 's middags vier workshops worden gevolgd over onderwerpen als virus, AM, bemesting en promotie. Veel gaat goed, maar sommige zaken kunnen beter, zo kon worden vastgesteld. Een impressie van een leerzame dag.

NIET REALISTISCH

Scheidend voorzitter Jan Hermans van de KAVB/productgroep Lelie liet de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar de revue passeren. Daaronder het protocol dat de Nederlandse overheid met China heeft afgesloten, en waarin eisen zijn opgenomen waaraan onder meer lilies moeten voldoen die naar China worden geëxporteerd. Een van de eisen is een nultolerantie voor Arabis Mozaïek Virus (ArMV). "De KAVB en Anthos vinden dat er in dit protocol zaken zijn afgesproken die niet realistisch zijn en die door de nieuwe Voedsel- en Waren Autoriteit ook nog eens stringenter wor-

den uitgelegd als in het protocol is vastgelegd. Inmiddels is door middel van een briefwisseling en gesprekken met de betrokken partijen door de KAVB en Anthos geprobeerd het tij te keren. (...) Als productgroepvoorzitter heb ik steeds geroepen dat 'klasse I Japan' de maximaal haalbare kwaliteit is die wij kunnen aanbieden voor bloembollen die geëxporteerd worden voor bloemproductie en ik hoop nog steeds dat het de KAVB en Anthos lukt om deze norm ook voor China acceptabel te laten zijn."

INFORMEER!

Voorzitter Hans van der Heijden van ROL gaf aan dat het met de stichting nog steeds goed gaat. Afgelopen jaren is er het nodige onderzoek op het proefveld uitgevoerd. Voor 2011 zijn nog geen projecten die door ROL zijn ingediend goedgekeurd.

Van der Heijden wees de aanwezigen op de folder die enkele jaren geleden is gemaakt voor telers die in gebieden telen waar de lelieteelt niet bekend is. "Het is de bedoeling dat u die folder met uw naam en telefoonnummer verspreid onder omwonenden van het perceel waar uw lilies staan. Informeer die mensen om begrip te kweken voor wat u allemaal doet." Van der Heijden blikte nog even terug op de uitzending van Zembla, waarin hij een van de telers was die aan het woord kwam. "Toen ik werd gevraagd heb ik er bewust voor gekozen om aan dit programma mee te werken. Mij is niet verteld wat hun bedoeling was. Ze zijn

twee dagen aan het filmen geweest. Toen ik het resultaat zag was ik verbaasd over de negatieve impact. Ook vanwege dit verhaal is het goed om te communiceren wat de teelt inhoudt en hoe we te werk gaan."

TIDGEEST MEE

De kant die Zembla belichtte is maar een kant van het verhaal, zo maakte trendanaliste Sandra Könings van Trendlogie duidelijk. De lelie heeft ook heel veel positieve kanten, zeker als daar de trends die nu gaande zijn tegen aan worden gehouden.

.....
'Mannen houden van harde kleuren, terwijl vrouwen weer neigen naar pastel. Heren, de pastelgolf komt er aan'
.....

Aan de hand van tientallen beelden maakte ze de aanwezigen duidelijk dat de lelie past bij de tijdgeest. "We leven in een tijd waarin verbinden centraal staat. Dat betekent dat u als producent zich moet gaan verbinden met de eindklant. Dat is in 80% van de gevallen een vrouw. En dus moet u er voor zorgen dat de vrouw meer in beeld komt. De lelie heeft een gewel-

ar vertel het dan ook'

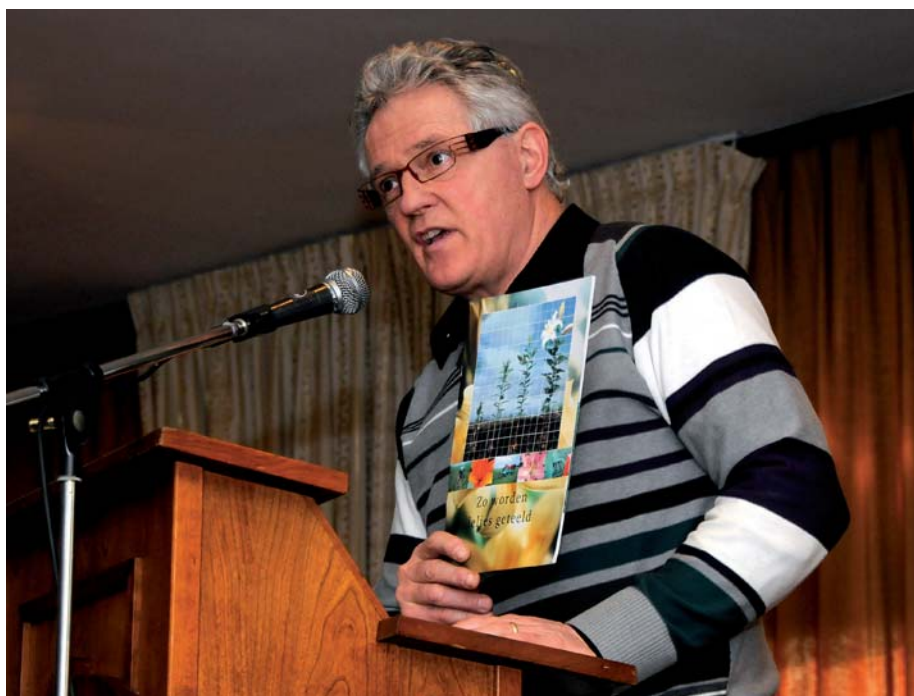
dig verhaal, maar dat u moet wel gaan vertellen." De vrouw is daarbij wel in allerlei groepen te verdelen. Bloemenbureau Holland werkt met acht groepen, die vrouwennamen hebben gekregen als Sophie, Eva en Maria. Elke groep heeft belangstelling voor andere producten, of het nu op bloemen en planten of meubels en kleding gaat. Könings liet zien dat er voor vrijwel elke kleur lelies wel een groep is te vinden. Veel aandacht is nodig voor de presentatie, zo is haar overtuiging. "Goed verpakken van bloemen is belangrijk, maar mooi verpakken is minstens zo belangrijk." Voor cymbidiumkwekers is een doos ontwikkeld waar zes kleuren in zitten, en die als de smaken in een ijssalon staan afgebeeld op de doos. "Die doos is dus een succes. En hij is niet eens gratis." Essentieel is volgens Könings dat de consument het verhaal van de lelie wordt verteld. "De lelie staat voor kracht, sterkte en trots, is jaarrond in alle kleuren verkrijgbaar en er zijn naast snijlelies ook nog potlelies. De lelie is toepasbaar voor ceremonies als trouwen en afscheid, maar heeft ook een exotische uitstraling. Er zijn veel emotionele waarden bij de lelie te vinden, en juist vrouwen laten zich door emotie leiden." Dat telers zelf bepalen wat ze aan sortiment telen is niet goed, stelde ze. "Uw eigen maatstaf is totaal niet belangrijk. Het zijn de vrouwen die uw product kopen. Zij bepalen wat ze mooi vinden. Mannen houden van harde kleuren, terwijl vrouwen weer neigen naar pastel. Heren, de pastelgolf komt er aan." Ideeën die volgens haar de moeite van het uitwerken waard zijn, zijn de lelie per steel verkopen, net als de roos. Vlekken en tijgerprints komen er weer aan, en wild en boos passen ook bij de komende tijd. Kleinere bloemen komen op en gevulde bloemen. Kansen genoeg voor de lelies, dus.

VIRUS BEHEERSEN

Een van de vier workshops stond in het teken van virusbeheersing. "Hoeveel virussen denkt u dat er in lelie zijn aangetroffen?", vroeg PPO-onderzoeker Maarten de Kock de aanwezigen. Vijf, zeven, tien, allemaal niet goed. De Kock: "Tot nu toe zijn dertien virussen in lelies aangetroffen. Een deel ervan kent u, zoals LMoV en LSV, anderen zijn hier onbekend, zoals Tomato aspermy virus of Strawberry latent ringspot virus. Dit is wat we nu weten, maar is niet de definitieve lijst. Er kunnen nog meer virussen bijkomen." De Kock liet zien hoe de dertien virussen worden verspreid: het merendeel gaat via bladluizen, een enkel virus via aaltjes. Zo wordt Tobacco ringspot virus verspreid via Xiphinema americanum, een grondgebonden aaltje dat in Nederland niet voorkomt.

Dat er nieuwe virussen in lelie kunnen ontstaan is volgens De Kock onder meer toe te schrijven aan het internationale verkeer. "Een deel van de lelies staat in Chili. Daar komen andere luisen voor, andere aaltjes, worden andere gewassen geteeld en komen andere onkruiden voor. Dat betekent dus dat er andere risico's zijn op virus." De kennis over de dertien door De Kock getoonde virussen loopt nogal uiteen. Waar er over virussen als LSV, ArMV en LMoV al heel veel bekend is, weten we eigenlijk weinig van bijvoorbeeld Tomato aspermy virus. Het Plantago asiatico Mosaic Virus (PLAMV) zit er tussenin. "De kennis die we nu hebben over de verspreiding is beperkt. Het advies is vooralsnog om in te zetten op bedrijfshygiëne." De

steekproefstatistiek ten grondslag. Punt van discussie daarbij was de monstergrootte van 240 bollen. "Geeft 120 bollen een even representatieve uitslag als 240 bollen?" Knippels: "Als je dat wil veranderen is dat iets om bij de productgroep aan te kaarten, en vooral ook vooraf met Japan te bespreken. Wij hebben nu de afspraak dat monsters 240 bollen groot zijn en dat kunnen we niet zomaar eenzijdig aanpassen." Dat toetsen niet zomaar even te ontwikkelen zijn, maakte Knippels duidelijk bij ArMV, een virus waar China een multolerantie voor hanteert. "Het zou mooi zijn als we dat met een bladtoets zouden kunnen doen. Totdat blijkt dat er maar een hele korte periode in het groeiseizoen is waarop ArMV in het blad is te vin-

Hans van der Heijden: 'Informeer uw burens over de lelieteelt'

Kock adviseerde de aanwezige telers om per virus voor het eigen bedrijf na te gaan wat het gewenste doel is. "Laat alleen een toets uitvoeren als je weet wat je met uitslag kunt en wat je met de uitslag moet." Peter Knippels van de BKD lichtte toe hoe er tegen de betrouwbaarheid van toetsen moet worden aangekeken. Daaraan ligt de nodige

den. En dan valt die oplossing af." Ten aanzien van PLAMV deelde hij mee dat de BKD werkt aan de ontwikkeling van een ELISA-toets. "We zijn begonnen met een PCR-toets, maar die is erg gevoelig en prijzig. ELISA is gemakkelijker uitvoerbaar en minder kostbaar, maar het kost wel tijd om die te ontwikkelen. Daar zijn we nu druk mee bezig."

Resumé

De jaarlijkse Leliedag trok belangstelling uit het hele land. Naast informatie over de eigen teelt en handel kregen de aanwezigen een inkijkje in de trends die nu gaande zijn. De lelie past daar prima bij, maar dan moet het verhaal wel worden verteld, aldus Sandra Könings.